

Deset godina institucije Časopis za kulturnu historiju “Gračanički glasnik”, pokušaj recepcije

Atif KUJUNDŽIĆ

GRAČANICA JE Grad sa Dušom.

Ta činjenica o Gračanici poznata je od ranije. Tu činjenicu u novije vrijeme, dobrim dijelom, učinio je općepoznatom, jasnom i bjelodanom – upravo, povod ovome tekstu: Časopis za kulturnu historiju “Gračanički glasnik”. Dajući priliku ljudima, objelodanjujući povijesne fakte, istraživanja i dokumente, sjećanja na događaje i ljude, istraživanja, ali i bilježeći stvarnost zbivanja – “Gračanički glasnik”, osvijetlio je duhovnost Grada i okruženja, njegovih ljudi i njihovih života i sudbina, međusobnih odnosa i rezultante koje su isti producirali u prosto-

ru i vremenu.

Tako je *gračanička duša* od metafore i ezoterične, metafizičke kategorije – definitivno – postala očiglednom i stvarnom, došla šira i dublja, snažnija i – gospodstvenija, što ne reći.

U Gračanici su oduvijek živjeli ljudi koji su imali duha, razuma, obrazovanja, pogleda koji daleko sežu i, dobre, istinske i duboke veze s inozemstvom. Iz Gračаницe, ljudi su u Europu odlazili ozbiljnim poslovima: da stječu znanja, trguju, obogate svoju osobnost i donesu navike koje će obogatiti cjelokupni milje u kojem žive, oduhoviti sebe

Slijeva nadesno: Harija Bećirović (pjesnik), Omer Hamzić (izvršni urednik), dr. Salih Kulenović (glavin i odgovorni urednik), Atif Kujundžić (književnik, član redakcije)

i prostor.

Riječ je o ljudima i likovima, kojima jest, ali i kojima će ubuduće, "Gračanički glasnik", svakako, posvetiti posebnu istraživačku pozornost i dati adekvatan kulturološki prostor.

Naime, treba imati svijest o tome, kako je i pojava Časopisa za kulturnu historiju "Gračanički glasnik" dio istoga, tipično gračaničkog refleksa: u povijesno zasnovanoj i najpouzdanijoj, kulturalnoj i humanistički relevantnoj ravni, institucionalizirana je mogućnost kulturološkog sagledavanja razvoja grada i općine, oblikovanja duha i ljudi koji ih čine, čak i u granicama mogućnosti projiciranja i anticipiranja njihove budućnosti.

Gračanici kao općinskom, a svojevremeno i sreskom središtu dogodio se jedinstven čovjek, imenom, prezimenom, obrazovanjem i djelom: Omer Hamzić. Vakif u najboljem smislu i značenju te riječi. On radi i daruje svima – nešto, što će trajati zauvijek. To znači, kako za svoj rad ne može dobiti uzvratno uzdarje ili, kako tim *uzdarjem* smatra upravo svoje *darovanje* Gradu i ljudima. Riječ je o kategorijama o kojima rijetko razmišljamo.

Omer Hamzić, naime, osnivač je izdavačke kuće "Monos", a potom, kao čovjek s inicijativom, postaje i pokretačem i vlasnikom časopisa za kulturnu historiju "Gračanički glasnik". Razumije se, uz manji trošak, brigu i pregnuće, bilo je moguće uraditi mnoge stvari, ali Omer Hamzić je izabrao izdavanje časopisa za kulturnu historiju "Gračanički glasnik".

Sama procjena, kako je od svih mogućih opcija kulturnog angažiranja – pokretanje i izdavanje časopisa za kulturnu historiju – najbolja i najznačajnija mogućnost, imala je i ima svoje peripetije, ali i svoj neprocjenjiv značaj.

Ovaj progovor ima svoj fakticitet, inače, ne bi bio uputan prema znatnom broju pronicljivih ljudi i umova, koji do njega mogu doći i čitati ga, promišljati kazano i zapisano i reći svoje mišljenje oštro, nedvosmisleno, kako su svikli u svome životu.

Naime, Gračanica kao općinsko središte

i njezino okruženje imaju značajan broj ljudi i umova s izvrsnim mogućnostima takve recepcije i procjene.

Kad smo pominjali *gračaničku dušu* – upravo smo imali u vidu taj inetelektualni nukleus, uspravan i nepotkupljiv u svome *ratu*, visoko odgovoran i etičan naspram svakog pokušaja laži i podvale.

Ali, dominantna cjelokupne Hamzićeve zamisli, nošena je željom da se o sebi – progovori sobom – posvjedoči svojim životom i smislom svoga angažiranja, svojim djelom, svojom nadom, prema kojoj svaki život mora imati smisla, čak i ako to – osobno, ne razumijemo.

Dakle, u samoj podlozi pojavljivanja i istrajavanja, u pregnuću izlaženja časopisa za kulturnu historiju "Gračanički glasnik", živi upravo taj impuls kao svijest da je kultura najbolja prilika i najbolji vid davanja, makar to aktuelni trenutak ne razumijevao.

Razgovore o tome, prije više od deset godina, učestalo, bolje kazano iz dana u dan – vodila su tri čovjeka: Omer Hamzić – profesor (nekadašnjeg) srpskohrvatskog jezika jezika i istorije jugoslavenskih književnosti, Mirzet Hamzić – takođe profesor srpskohrvatskog jezika i književnosti i Rusmir Djeđević – profesor geografije. Trojica, po svemu, kompetentnih ljudi za procjenu i predočavanje relevantne slike o kulturi u Gračanici, ali i slike općenitosti jednoga vremena, koje je našlo svoj kraj u strahovitom ratnom kovitlacu i sunovratu koji je donio svakojake poremećaje i nesnalaženja.

Potpisivanjem Dejtonskog sporazuma, rat 1992. – 1995. godine, upravo je bio zastavljen. Lokalni list – koji je izlazio tokom rata pod nazivom "Biljeg vremena" – prestao je izlaziti. Lokalna televizija, kvalitetna i vrlo gledana, nije imala izgleda za opstanak.

Radio Gračanica, slušana i u Mađarskoj, poznata po kvalitetnom informativno-političkom, i popularnom zabavnom, govornom i komercijalnom programu – uključena i u projekat *Deutsche wele* – radi punom kapacitetom – ali ne odgovara na sve potrebe u poslijeratnim odnosima i bitno izmijenjenim

uvjetima života.

Duhovna glad i potreba za serioznom recepcijom života, okrenutom prema sebi samom i okruženju, posebno u kulturnom prostoru – bili su očigledni. Potreba da se upravo seriozno, istraživački, naučno zasnovano i konačno kažu neke bitne stvari o Gračanici i prostoru koji joj gravitira – bila je neprijeporna.

Tri profesora – dvojica Hamzića i Djedović, nisu se baš savršeno, a poneka ni izdaleka slagali u brojnim pitanjima koncepcije glasila koje su odlučili pokrenuti. Svaki od njih imao je svoje viđenje te potrebe. Ali, da to treba učiniti, nisu imali nedoumica.

Omer Hamzić je u svojoj recepciji Grada i života vidio projekat koji ima odlike naučno zasnovanog koncepta i okupljanja probranih saradnika, uglednih ljudi u sastavu Savjeta i Redakcije časopisa, u povijesno-kulturalnom činjeničnom, ali i kulturološki produktivnom aspektu saobražavanja urbanog čovjeka i njegovoga naslijeđa, kao osobnog usuda. I sve to u funkciji otkrivanja povijesnog identiteta i prepoznatljivog imidža grada.

Rusmir Djedović, nije bio protiv toga, ali je davao prednost historijskom aspektu istraživanja i prezentiranja nalaza o gračaničkom području, u vremenu i prostoru, kao i arheološkim, etnološkim, folklorističkim, antropološkim i kulturalnim sadržajima uopće.

Mirzet Hamzić je imao liberalniju viziju glasila, više revijalne naravi. Zagovarao je medij kroz koji bi defilirale suvremene kulturne i umjetničke pojave grada i tako samom glasilu davale osnovni ton života koji traje, određivale karakter aktualnog, suvremenog bića koje karakterizira gračanički prostor.

Akceptirane razlike u mišljenjima o glasilu koje bi valjalo pokrenuti, u prvi mah ne izgledaju velike, ali je puno vremena provedeno u raspravama koje bi izbistrile zamisao o istom.

Naravno, svako je u ovoj grupi ostajao kod svoje zamisli i zahtjeva i stvar je, u prvi mah izgledala ovako: pokrenut je *časopis za kulturnu istoriju Gračanice i njezine okoline pod nazivom: "Gračanički glasnik"*. U samom nazivu, riječi *Časopis za kulturnu istoriju "Gračanički glasnik"* – bile su dio nedvosmislene i nepopustljive zamisli Omera Hamzića o časopisu koji će se težišno baviti kulturnom historijom i u svom nazivu imati atribut *gračanički* – jer izlazi u Gračanici.

Ali riječi *Gračanice i njezine okoline* – bile su ustupak zamisli Mirzeta Hamzića, koji je preferirao revijalni i kulturno-umjetnički karakter i izraz glasila.

Rusmir Djedović, opet, bio je sasvim zadovoljan takvom koncepcijom i odrednicom u nazivu, jer ista je za njegovu zamisao bila dobar i prihvatljiv okvir – za plasiranje historijskih, kulturoloških, etnoloških i folkloristički orijentiranih interesiranja i radova.

Za kratko vrijeme, nakon tri broja, uočena je, ili – bolje kazano, postala je očita sva rogozbatnost odrednice *Časopis za kulturnu historiju Gračanice i njezine okoline...*

Razumljivo, pojam kulturne historije, apliciran na općinu i grad/mjesto Gračanica, podrazumijeva recepciju u najširem mogućem kontekstu – do globalne slike i time – poništava odrednicu *kao takvu*, jer, kultura je jedina i najopćenitija historija čovječanstva i sva svođenja na lokalno biće – obesmišljavaju je i izlišna su.

Tako je, već u četvrtom broju časopisa, konceptijska odrednica u nazivu glasila svedena na riječi: *Časopis za kulturnu historiju "Gračanički glasnik"*.

Naučni radovi, istraživački orijentirani na širi bosanskohercegovački prostor i uporišta – nerijetko i izvan Bosne i Hercegovine, odmah su potvrdili svu opravdanost saobražavanja u nazivu Časopisa.

Časopis za kulturnu historiju "Gračanički glasnik", u različitim nivoima, Savjetu, Redakciji i saradničkom krugu okupio je skoro sva značajna imena koja mogu dati doprinos

S promocije 13. broja "Gračaničkog glasnika": dr. Salih Jalimam, Omer Hamzić, Rusmir Djedović i dr. Ivan Balta

realizaciji njegove koncepcije kao osnovne zamisli o kulturi – kao jedinoj djelatnoj opciji u ovom kulturnohistorijskom trenutku Bosne i Hercegovine i uopće.

U tom smislu, *Časopis* je u posljednjih deset godina, izlazio u predviđenoj dinamici, dva puta godišnje, 25. svibnja/maja i 25. studenog/novembra, ukupno dvadeset brojeva, sada sa cca 2.500 strana teksta u formatu B-5. Valja priznati, to zvuči i izgleda zastrašujuće ozbiljno i veliko! Jer, sve to – bez *Časopisa* – ne bi imalo nikakve izgleda.

Činjenica, da je pokretač, vlasnik, glavni i odgovorni, odnosno izvršni urednik *Časopisa* – profesor Omer Hamzić imao dovoljno respekta i osjećaja za virtualni trenutak prostora i vremena, pa *Časopis* postavio na *web site*, učinio je *Časopis* globalno prisutnim. Profesor Omer Hamzić – predstavio se, *de facto* – kao čovjek svoga vremena, sasvim dorastao izazovima i opcijama koje mu omogućuju rast, ali je kontinuirano djelujući na izlaženju časopisa – učinio i Gračanicu kao Grad sa dušom – očigledno takvom. Ustvari, *Časopis* – bez podrške Grada, ne bi bio moguć, pa njegovo kontinuirano izlaženje – na najbolji način potvrđuje i Gračani-

cu kao Grad i kulturni prostor, tj. biće.

Tako je, duša grada Gračanice, ali i neusporedivo šireg – bosanskohercegovačkog prostora, u *Časopisu za kulturnu historiju "Gračanički glasnik"* tokom deset godina njegovoga urednog izlaženja – dobila svoje blistavo čisto ogledalo i konkretizirala svoju sliku, artikulirala svoj izgled, dobila stvaran portret – kojemu se nema što prigovoriti.

Omer Hamzić je tome dao poseban doprinos. Danas, deset godina kasnije, pokazuje se u kojoj mjeri je sasvim jasno, precizno i tačno znao što čini i što može dobiti. Činjenica, da mu u prvi mah okruženje nije vjerovalo, da su dušmani, (bolje kazano: *bušmani* – bez uvrede po Bušmane!) – radili protiv njega i *Časopisa*, neskriveno ga nastojeći onemogućiti – danas Hamzićeve zamisao i ulogu čine očiglednijom i značajnijom, njegov rad i pregnuće potrebnijim, njegovo postignuće – još većim.

Časopis za kulturnu historiju Gračanički glasnik, za svako poimanje, danas je blistava

S "Gračaničkim glasnikom" od prvog dana: Rizah Suman, Čamil Naimkadić, Hajrudin Junuzović i Amira Bravić (prvi red)

zvijezda u bosansko-hercegovačkom kulturnom prostoru ili na njegovome nebu, čineći i to *nebo*, upravo – svojim prisustvom i svjetlijim i stvarnijim. To, čemu i čime su se protivnici Bosne i Hercegovine suprotstavljali svim silama i žestoko, *Časopis za kulturnu historiju Gračanički glasnik*, sveo je u realitet beznačajnosti i nesmisla, a Bosnu i Hercegovinu učinio stvarnijom, zahvaljujući upravo njezinim stvarnim svojstvima i dušmanima.

Ustvari, Omer Hamzić je takav čovjek. Tolerantan, ali realan. Spreman za svaku vrstu razgovora, ali, činjenično – oslonjen na bosansko tlo. Ljubazan, razlošan i blag za svaku opciju, ali faktografski – nepopustljiv. Pravo je čudo, kad nađemo i prepoznamo tu vrstu ekvivalenata u jednoj osobi: za Čovjeka, Vrijeme i Prostor.

Naime, Omer Hamzić je shvatio trenutak prestanka ratnih dejstava kao vrijeme za naučno zasnovanu borbu za fakticitet i neizmjenjivost kulturnih činjenica koje nas čine takvima kakvi jesmo, a nakon milenijskog zajedničkog življenja u svim međusob-

no uvjetovanim osobenostima i posebnostima koje i jesu multikulturalni civilizacijski amalgam – poznat i u svijetu kao Bosna i Hercegovina.

Nažalost, ponekad zaboravimo, kako Sve Daje Stvoritelj Svega. Omera Hamzića, jednako kao i nas. Da. I sliku oko koje se beskonačno i besmisleno sporimo trošeći ostavljeno nam vrijeme i za druge stvari.

Ali, nakon deset godina izlaženja *Časopisa za kulturnu historiju "Gračanički glasnik"* u Gračanici, recimo bar kako to tako jeste. Ovo utoliko prije, što protivnici *Gračaničkog glasnika*, ni u čemu nisu dokazali da drugačije – nije.

Studenog/novembra, anno Domini, 2005.